EUROPOS SĄJUNGOS INFORMACIJOS TINKLO LIETUVOJE KOORDINACINIS SUSITIKIMAS

KAUNAS KOVO 1-2 D. 2018

Informaciniai karai: kaip kovoti su priešiška propaganda?

Vytautas Keršanskas

Kaunas, 2018-03-01

Propagandos apibrėžimas

- Propaganda tikslingas, sistemiškas bandymas formuoti suvokimą, manipuliuoti žinojimu ir nukreipti elgesį taip, kad gautas atsakas prisidėtų prie propagandininko siekiamų tikslų (Jowett and O'Donnell).
- Istoriškai propaganda buvo suvokiama neutraliai, tačiau XX a. dėl totalitarinių režimų ji įgavo neigiamą reikšmę (teigiama propaganda viešieji ryšiai?)
- Propagandos efektas padidėja pasakant dalį tiesos, tačiau nutylint tuos faktus, kurie nėra naudingi propagandistui.

Visi meluoja?

- Tiesa, kad Vakarų žiniasklaida taip pat atstovauja tam tikrą interesą, tačiau yra du esminiai skirtumai:
 - Ji tai daro atvirai (liberali/konservatyvi žiniasklaida);
 - Ji atstovauja konkrečius požiūrius ir vertybes, bet nesiekia destruktyvių tikslų.

Fake news era – ar tikrai?

- Oksfordo ir Mičigano valstijos universitetų tyrimas, kurio metu buvo apklausta 14 tūkst. žmonių iš 7 valstybių, atskleidė, jog "netikros naujienos yra pervertintos" ir "nėra apčiuopiamų įrodymų, kad jų yra daugiau, nei bet kuriuo ankstesniu laikotarpiu"
- 61% italų dažnai arba labai dažnai tikrina naujienų tikrumą, tuo tarpu tik 35,3 proc. vokiečių tai daro.
- Dėl naujienų šaltinių gausos ir sklaidos greičio, melagingos naujienos tampa labiau matomos.
- Studija: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2960697

Dvi prielaidos apie Rusiją

- Rusija yra agresyvi, revizionistinė valstybė, valdoma autoritarinio, griežtai centralizuoto režimo.
- Rusija išnaudoja visas įmanomas poveikio priemonės, įskaitant (ypač pastaraisiais metais) propagandą, siekti savo užsienio politikos tikslų "artimajame užsienyje" ir globaliai.
- "Atėjo diena, kai turime pripažinti, kad <u>žodis, kamera, nuotrauka,</u>
 internetas ir informacija bendrai tapo dar vienu ginklų tipu, dar viena
 ginkluotųjų pajėgų dalimi. Šis ginklas gali būti naudojamas gerais arba
 blogais kėslais. Tai ginklas, kuris buvo panaudotas mūsų šalyje įvairių įvykių
 laikotarpiu ir lėmė tiek mūsų pralaimėjimus, tiek ir pergales."
 - Rusijos gynybos ministras Sergėjus Šoigu

Paslėptas karas

- Dmitrijus Kiseliovas: *Informacinis karas šiandien yra pagrindinis karas, leidžiantis pasiruošti kariniams veiksmams*.
- Knyga "Informacinio-psichologinio karo operacijos": Informacinių ginklų naudojimas veikia kaip radiacija – nors yra nematoma, ji daro milžinišką poveikį. Visuomenė ilgai nejaučia, kad ji yra nuolat veikiama, todėl valstybė ilgą laiką neįjungia savigynos mechanizmų

Rusijos propagandos kūrimo metodika

- Rusija perprato liberaliosios demokratijos taisykles – propaganda pateikiama kaip "kitokia nuomonė"
- Rusijos politinės sistemos vertikalė: žiniasklaidos priemonių "suvalstybinimas" ir kontrolė, istorijos politika.

Rusijos propaganda: nėra vienos tiesos

- SSRS propagandos mašinai buvo svarbu parodyti, kad tai yra tiesa, net jei tai – visiškas melas
- Rusijos dezinformacija šiandien yra grįsta ribos tarp tiesos ir prasimanymo ištrynimu.
- Išplovus šią ribą visuomenė praranda gebėjimą atskirti patikimus šaltinius, todėl ji gali apskritai nustoti domėtis arba kreipti į konkretų atvejį dėmesį.
- Po MH17 lėktuvo numušimo skirtingi Rusijos TV kanalai per trumpą laiką "informavo" visuomenę, kad jį numušė: naikintuvai Su-27, Su-25, MiG-29, BUK raketinė sistema.

QUESTION MORE.

Norden moksleivių tyrimas (2016 m.)

- Lietuvių jaunimo atstovai pripažįsta paprastai informacijos netikrinantys ir patikintys tuo, ką perskaito, išgirsta.
- Dažniausiai apsiribojama lietuviška žiniasklaida, kurioje nepastebėjus skirtumų, pavyzdžiui tarp to ką rodo žinios per lietuvišką televiziją ir ką rašo didieji Lietuvos internetiniai portalai, tai suprantama kaip patikimos naujienos.
- Nelietuvių grupėse, jaunimas žymiai negatyviau vertino žiniasklaidos padėtį. Pasak tautinių mažumų jaunimo atstovų, objektyvios informacijos nėra ir jos patikrinti neįmanoma. Nelietuvių grupėse vyravo nuomonė, jog visi kalba skirtingai ir vienos tiesos nėra. Nelietuvių jaunimo atstovai pripažįsta, jog dažnai jaučiasi pasimetę, nes yra labai sunku ar beveik neįmanoma atsirinkti informaciją. Yra deklaruojamas netikėjimas niekuo.
- Visas tyrimas: http://www.norden.lt/?act=search&q=maliukevi%C4%8Dius#atliktas-tyrimas-rodo-jaunimo-mediju-rastingumo-ugdymo-svarba_element_905

Kaip analizuoti propagandą?

- 1. Ištirti propagandą taikančios pusės ideologiją;
- 2. Išsiaiškinti kontekstą ko siekiama propaganda?
- Propagandos siuntėjo struktūra: pagrindiniai veikėjai, jų bruožai;
- 4. Į kokias **visuomenes grupes** propaganda nutaikyta?
- 5. Kokie gali būti atsakomieji veiksmai?

Rusijos propagandos ideologija

- > Tėvynainių politika;
- Rusija krikščioniškų vertybių saugotoja;
- > Daugiapolio pasaulio vizija Rusija kaip Europos saugumo sistemos galios centras;
- > Rusiškojo pasaulio ("Ruskij mir") koncepcija.

Rusijos propagandos tikslai

Rusijos propagandoje Baltijos valstybės pateikiamos kaip:

- > Nepavykusios
- >,,Okupuotos" ir tarnaujančios Vakarams;
- > Pažeidžiančios žmogaus teises ir laisves;
- Fašistinės, agresyvios.

Taip pat siekiama

- Didinti įtampą, supriešinti visuomenė su valdžia (ir įteigti, kad valdžia = valstybė);
- Mažinti ryžtą gintis;
- Plėsti "pilkosios masės" ("man nerūpi") dydį;
- Bloginti Baltijos valstybių įvaizdį tarp mūsų partnerių.

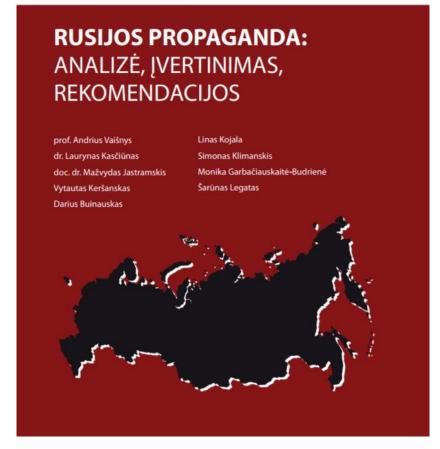
Rusijos propagandos taikiniai

- > Tautinės bendrijos;
- > Sovietinės **nostalgijos** veikiami gyventojų sluoksniai;
- > Socialiai jautriausi gyventojai;
- > Konservatyvūs visuomenės sluoksniai.

RESC tyrimas

- 2016 m. RESC parengė monografiją "Rusijos propaganda: analizė, įvertinimas, rekomendacijos", ją galima pasiekti čia: http://www.eesc.lt/uploads/news/id987/RESC%20monografija propaganda.pdf
- Pirmas bandymas pateikti pilnavertį vaizdą apie Rusijos propagandą bei jos poveikį Lietuvoje.

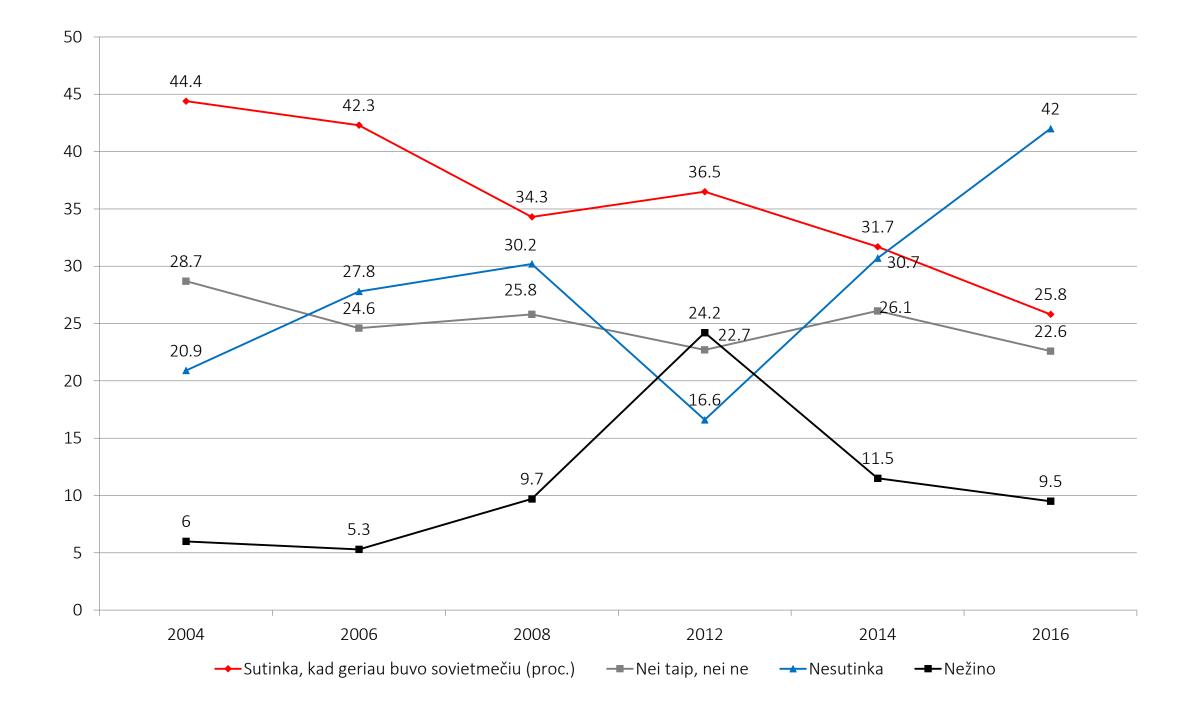
Kas didina paveikumą propagandai?

Visos visuomenės tarpe:

- Sovietmečio vertinimas
- Pasitenkinimas, kaip veikia demokratija Lietuvoje
- Rusiškų kanalų žiūrėjimas
- Priklausymas rusų tautinei mažumai (V. Putino vertinimo modelyje)

Tautinių mažumų tarpe:

- Sovietmečio vertinimas
- Rusiškų kanalų žiūrėjimas
- Tautinės diskriminacijos Lietuvoje vertinimas
- Vietovė
- Šeimos pajamos
- LRT žiūrėjimas (V. Putino vertinimo modelyje)

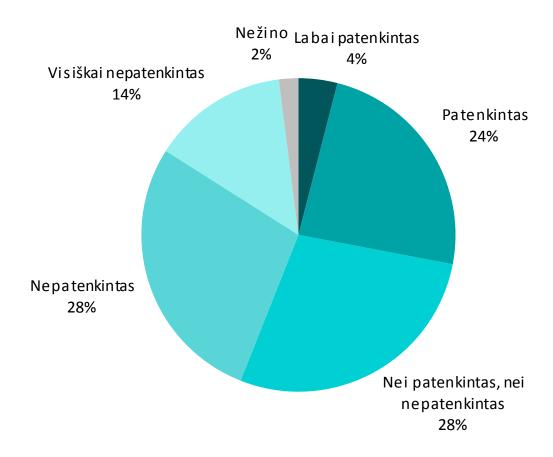

	Amžiaus grupė					
	18-29 m.	30-39 m.	40-49 m.	50-59 m.	60 m. ir daugiau	Bendrai
Sutinka, kad geriau buvo sovietmečiu	8,5	14,2	28,4	40,2	40,2	25,8
Nei taip, nei ne	21,8	26,2	22,8	21,6	21,1	22,6
Nesutinka	51,3	48,6	42,1	33,2	33,5	42
Nežino	18,4	10,9	6,6	5	5,2	9,5

Nuomonė dėl demokratijos veikimo Lietuvoje (%)

Apskritai imant, kiek Jūs esate patenkintas demokratijos veikimu Lietuvoje?

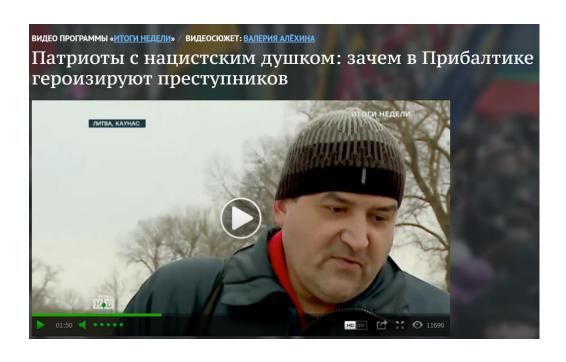
N=1007

Pasitenkinimą (labai patenkintas / patenkintas) dažniau išreiškė 18-25 m. respondentai, didžiausių pajamų grupės apklaustieji ir didmiesčių gyventojai, rusų tautybės respondentai.

Mitų kūrimas: Lietuvoje – fašistai

 Rusijos žiniasklaida: Baltijos šalys – fašistinės, rusakalbiai persekiojami, bandoma perrašyti Antrojo pasaulinio karo istoriją.

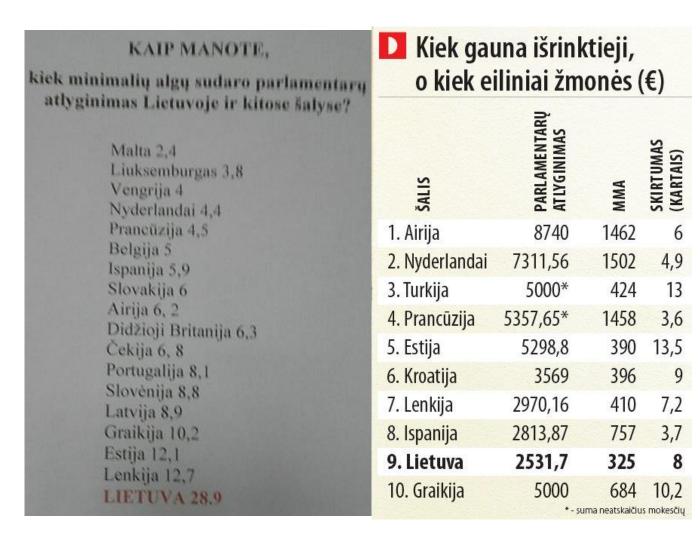
"Jei iš valstybės ištremia žmones, kurie kovoja su nacizmu, vadinasi, **tokia valstybė yra fašistinė**", – Klaipėdos miesto tarybos narys V. Titovas.

Nepavykusios Lietuvos valstybės įvaizdžio kūrimas

V. Putinas interviu JAV žiniasklaidai dukart sumažino Lietuvos gyventojų skaičių papildyta (1118)

BNS 2015 m. rugsėjo 29 d. 10:27

Abejonės Lietuvos valstybingumu skleidimas

 Rusijos generalinė prokuratūra šalies deputatų prašymu pradėjo tirti, ar Sovietų Sąjunga 1991 metais teisėtai pripažino Baltijos valstybių nepriklausomybę.

DELFI ŽINIOS > DIENOS NAUJIENOS > LIETUVOJE

Rusija pradėjo tirti, ar teisėtai pripažinta Lietuvos nepriklausomybė papildyta 17.41 (1049)

NATO kaip grėsmės Rusijai kurstymas

 Ištrauka iš klaidų perpildyto teksto apie planuojamus veiksmus: "Surinkia parašų dėl Kaliningrado srities atskyrimo nuo Rusijos ir įstojimo į Lietuvos sudėtį"

EUROPE NEWS

UNITED KINGDOM | RUSSIA | GERMANY | FRANCE | EUROPEAN UNION

Russia's Lavrov says the US is training Europe to use nuclear weapons against it

 Russian Foreign Minister Sergei Lavrov said on Wednesday said the U.S. was training Europe's armed forces on how to use tactical nuclear weapons against Russia.

Apgaulės būdu skleidžiama informacija

• Traukinio katastrofa Kanadoje...

 ... Rusijos žiniasklaidoje pateikta kaip Ukrainos kariuomenės ataka Kramatorske, per kurią žuvo daug civilių

Modern #Ukraine: #HumanRights at their rise

♠ Reply ♠ Retweet ★ Favorite ••• More

FAVORITES

 Oficiali Rusijos Federacijos atstovybės prie Jungtinių Tautų paskyra socialiniame tinkle dalinasi informacija apie "fašizmą Ukrainoje"

US agrees on \$40M fund to fight foreign propaganda

Monday's announcement didn't mention Russia by name, but the plan is expected to focus heavily on battling Kremlin-backed disinformation.

By NAHAL TOOSI | 2/27/18, 6:11 AM CET | Updated 2/27/18, 3:11 PM CET

Emmanuel Macron promises ban on fake news during elections

French president warns democracies are under threat as he sets out plan including emergency blocks on websites

NEWS AND ANALYSIS DISINFO REVIEW DISINFO CASES READING LIST ABOUT CONTACT US

Latest news and analysis

Oops, we did it again

Russian state TV Pervy Kanal used screenshots from a computer game in alleged reporting from Syria.

READ MORE share with f

https://euvsdisinfo.eu/

Kaip kovoti su propaganda?

Trumpo ir <u>ilgo</u> laikotarpio sprendimai:

- Draudimai ir ribojimai
- Mity dekonstrukcija ir strateginė komunikacija
- Žiniasklaidos raštingumo ugdymas
- Parama nepriklausomai, atsakingai, tiriamajai žurnalistikai
- Nacionalinio naratyvo, istorinės atminties formavimas
- Socioekonominės situacijos gerinimas
- Vis dėlto, svarbu suvokti asmeninę atsakomybę (juk niekas nenorime būti apgautas) ir būti budriems, kritiškiems, nuolat domėtis ir sekti informaciją.

KAIP ATPAŽINTI NETIKRAS NAUJIENAS

Pereikite į pagrindinį svetainės, kurioje paskelbta naujiena, puslapį, pasidomėkite jos paskirtimi ir patikrinkite pateikiamą kontaktinę informaciją.

PATIKRINKITE AUTORIŲ

Atlikite greitąją informacijos apie autorių paiešką. Ar jis patikimas? Ar tai – realus žmogus?

SKAITYKITE TOLIAU

Antraštė gali būti skandalinga, kad patrauktų dėmesį. Pasidomėkite, apie ką rašoma visoje naujienoje?

AR TINKAMOS NUORODOS?

Peržiūrėkite pateikiamas nuorodas. Patikrinkite, ar ten pateikta informacija iš tiesų susijusi su naujiena.

PATIKRINKITE DATA

Pakartotinai skelbiama informacija nereiškia, kad jos turinys tebėra aktualus.

VERTINKITE NEŠALIŠKAI

Įvertinkite, ar jūsų įsitikinimai negalėjo padaryti įtakos jūsų nuomonei.

Jei naujiena labai keista, patikrinkite svetainę, kurioje ji skelbiama, ir pasidomėkite autoriumi, kad panaikintumėte abejones.

KLAUSKITE EKSPERTŲ

Klauskite bibliotekininko arba kreipkitės į informacijos patikimumą tikrinančią svetainę.

IFLA

International Federation of Library Associations and Institution

With thanks to www.FactCheck.org

Šaltinis parsisiuntimui: https://www.ifla.org/publications/node/11174

Five steps to spot fake news

Social media and their personalisation tools have made it easier and faster to spread bogus stories. What can you do to spot and counter fake, lies and disinformation?

2 Check the author

Does this person even exist? A well-respected journalist always has a track record. If the author has made up his or her name, the rest is also likely to be fake.

4 Think before you share

The headline might be catchy to generate clicks. It could also be distortions of real or old events — or it could be satire. If an event is real, mainstream media will cover it. Compare and draw your own conclusions.

1 Check the media outlet

Do you know it? Check the 'about' section. If the language there is overly dramatic, be sceptical. Who is behind it? Who is funding it? Double-check what other (trustworthy) sources say.

3 Check the references

Does the author use reliable sources (for example, well-established and respected media outlets)? Are the quoted experts real specialists? If the story uses anonymous (or no) sources, it could be fake.

5 Join the myth-busters

Keep on top of the latest tricks used by those spreading fake news.* Report fake stories. Spread the word.

* For example follow @EUvsDisinfo, @StopFakingNews, or @DFRLab.

EPRS | European Parliamentary Research Service

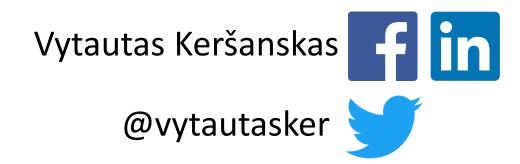
Author: Naja Bentzen; Graphics: Christian Dietrich, Members' Research Service

PE 599.386

Disclaimer and Copyright: The content of this document is the sole responsibility of the author and any opinions expressed therein do not necessarily represent the official position of the European Parliament. It is addressed to the Members and staff of the EP for their parliamentary work. Reproduction and translation for non-commercial purposes are authorised, provided the source is acknowledged and the European Parliament is given prior notice and sent a copy. © European Union, 2017.

Ačiū už dėmesį!

EUROPOS SĄJUNGOS INFORMACIJOS TINKLO LIETUVOJE KOORDINACINIS SUSITIKIMAS

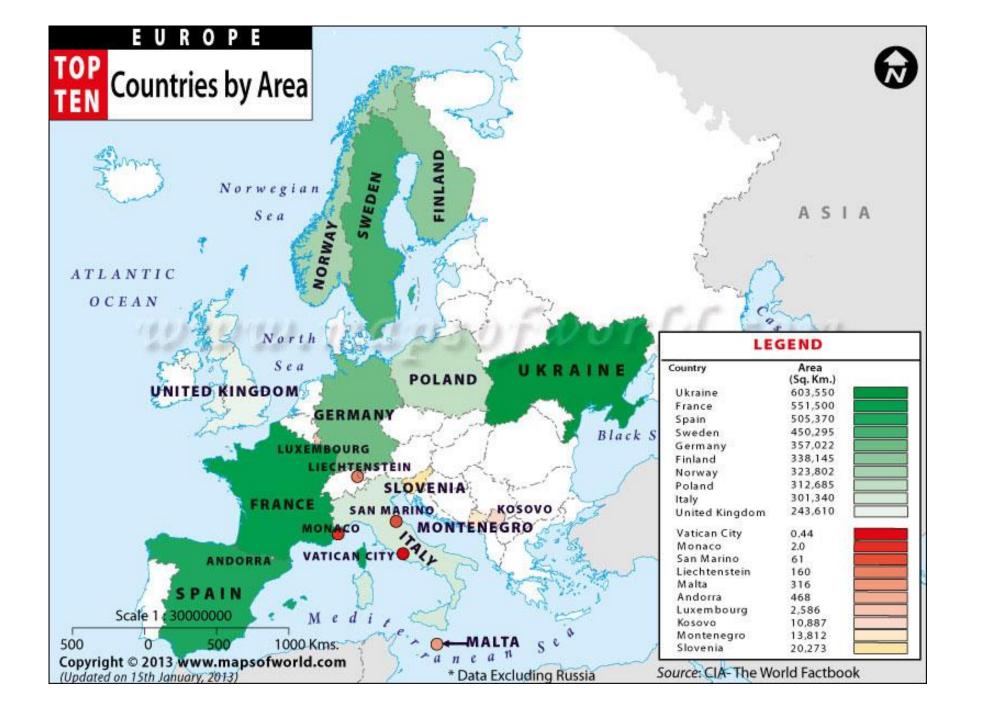

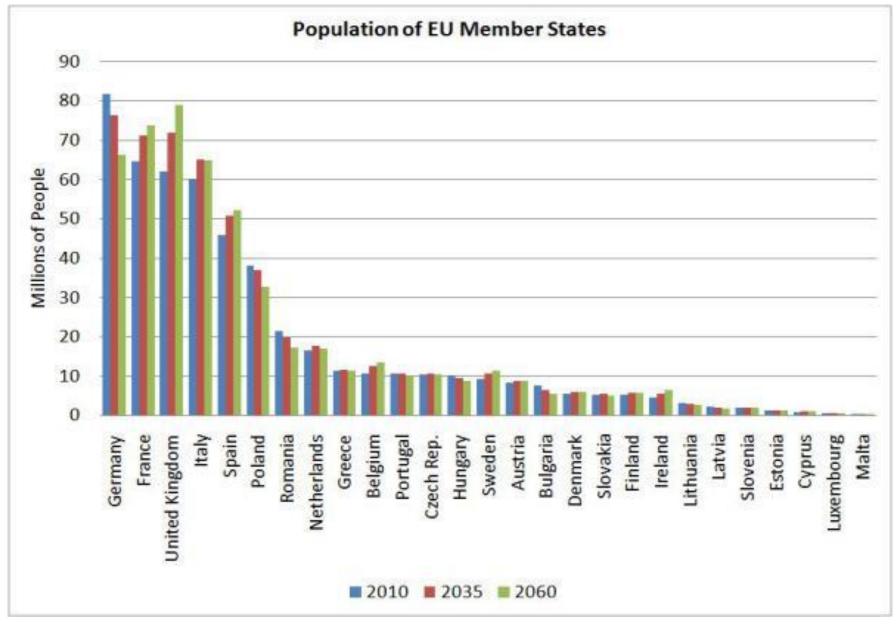

KAUNAS KOVO 1-2 D. 2018

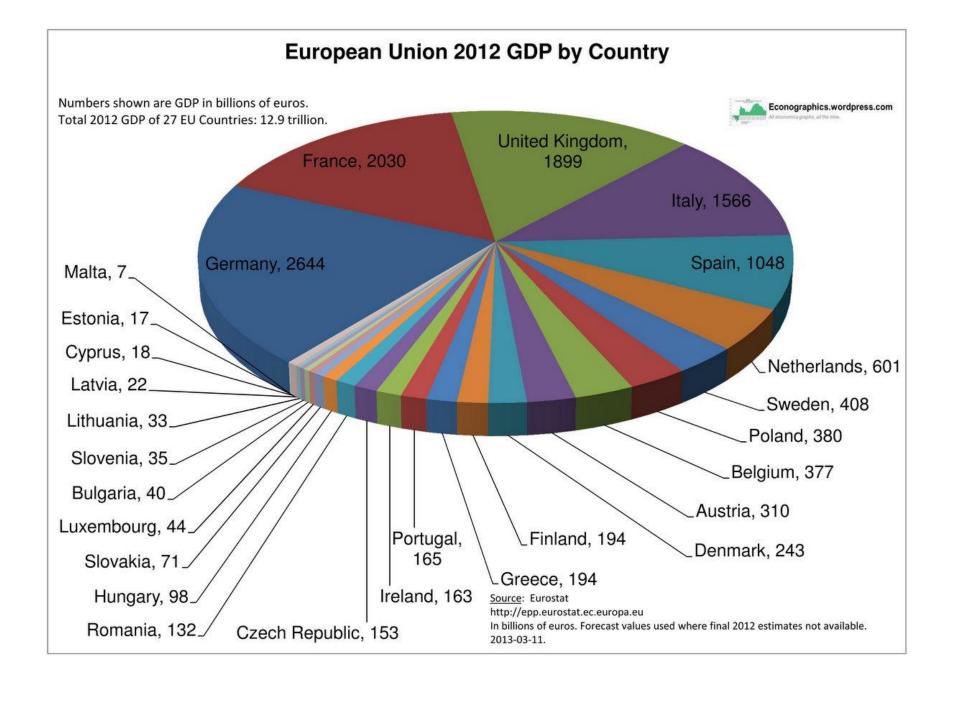
Mažų šalių saugumas ir ES saugumo ir gynybos politika

Doc. Dr. Margarita Šešelgytė VU TSPMI, 2018 Kas yra maža valstybė?

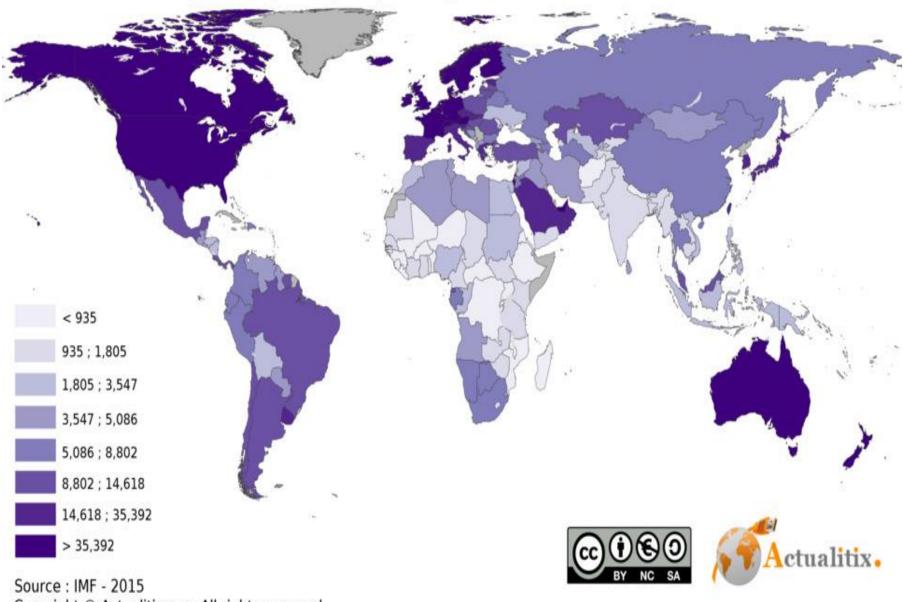

Source: EUROSTAT

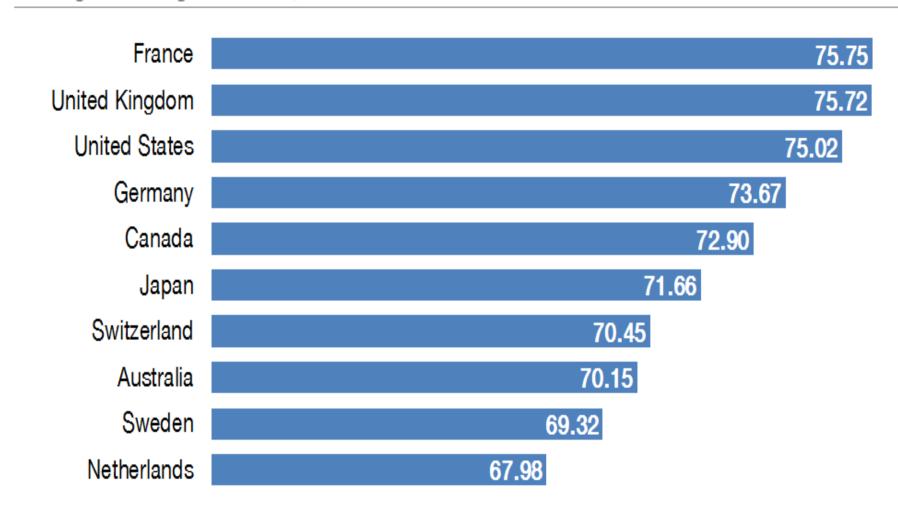
Gross domestic product per capita (Dollars)

Copyright © Actualitix.com All rights reserved

Top 10 countries that hold the most soft power

Ranking based on global factors, 2017

Source: Portland

Mažos valstybės kriterijai

- Kiekybiniai kriterijai: gyventojų skaičius, teritorija, BVP
- Maža valstybė valstybė, kurios vadovai supranta, kad ji niekada, veikdama viena ar su kitomis mažoje grupėje negali ženkliai paveikti sistemos (Keohane, 1969)
- Lyginamoji perspektyva
- Kokybiniai kriterijai: galios šaltiniai, įtaka

Mažos valstybės saugumas

- Priklausomybė
- Apribotas suverenumas
- Pažeidžiamumas
- Nesugebėjimas paveikti sistemos

Mažų valstybių saugumo strategijos

- Galios ir pajėgumų didinimas
- "prisišliejimas" arba dalyvavimas aljansuose
- Aktyvi užsienio politika

Nauji iššūkiai

- Globalios tvarkos kaita
- Tarpusavio priklausomybė
- Saugumo darbotvarkės kaita

Kaip mažos valstybės gali reaguoti į šiuos iššūkius?

- Palaikyti tvarką, kuri palanki
- Bendradarbiavimas su kitomis panašiomis šalimis
- Vertybės
- Nauji iššūkiai galimybės

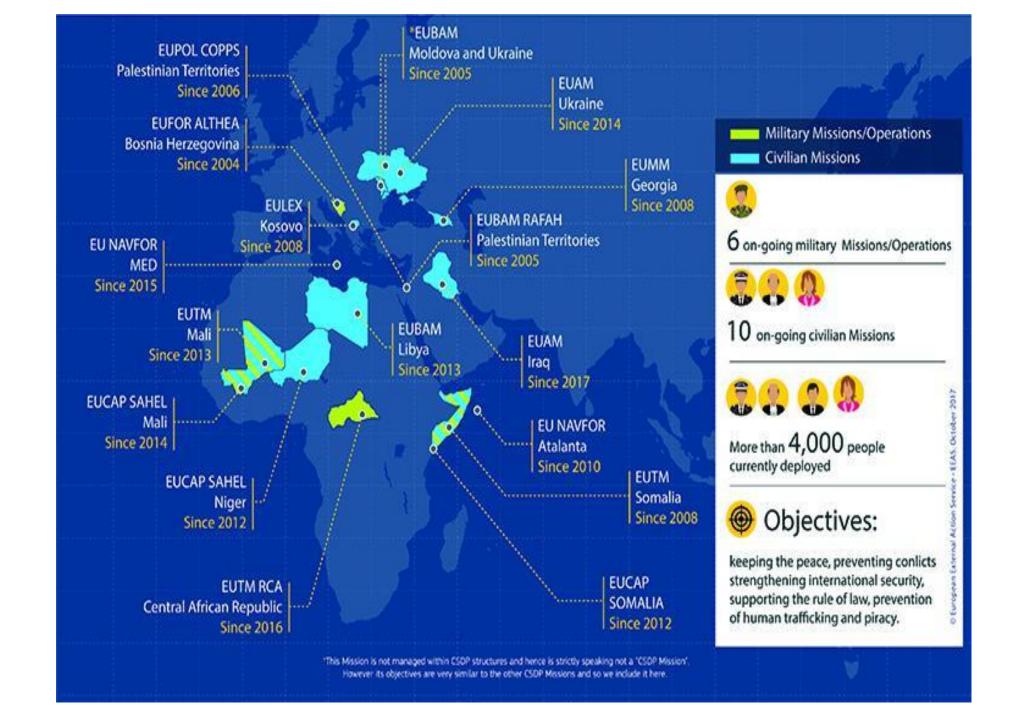
ES Bendra gynybos ir saugumo politika

Istorinė raida

- Pirmieji bandymai kurti Europos bendrą gynybos politiką (Pleveno, Fouchet planai, VES)
- Mastrichto sutartis
- Berlyno plius susitarimas
- Amsterdamo sutartis
- Europos saugumo strategija
- Lisabonos sutartis

Pagrindinės institucijos

- Aukštasis įgaliotinis užsienio politikos ir saugumo klausimams
- Išorės ryšių tarnyba
- Politikos ir saugumo komitetas
- ES Karinis komitetas
- Krizių valdymo civilinių aspektų komitetas
- Politinė-karinė grupė
- Krizių valdymo ir planavimo direktoratas
- ES karinis štabas
- Civilinių misijų planavimo ir įgyvendinimo pajėgumai
- Europos gynybos agentūra
- Europos saugumo ir gynybos koledžas
- ES saugumo studijų institutas
- ES Palydovų centras
- ES Operacijų centras

Naujovės

- ES Globali strategija
- Komisijos Europos Gynybos veiksmų planas (EDAP)
- Koordinuotas metinis gynybos pajėgumų peržiūros procesas (CARD)
- Europos gynybos fondas
- PESCO

Kodėl tai svarbu Lietuvai?

- Mažos valstybės saugumas kuo daugiau garantijų tuo daugiau
- ES multidimensinis atsakas į grėsmes
- Dilema: ekonominis požiūris vs. nacionaliniai interesai
- Dilema: efektyvumas vs. bendrumas
- Kiek ir kur dalyvauti?

Klausimai?

EUROPOS SĄJUNGOS INFORMACIJOS TINKLO LIETUVOJE KOORDINACINIS SUSITIKIMAS

KAUNAS KOVO 1-2 D. 2018